

E-ISSN : 2149-6544

JOURNAL OF AWARENESS

International Peer-Reviewed and Open Access Electronic Journal

Uluslararası Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi

Year/Yıl : 2017 Volume/Cilt : 2 Issue/Sayı : 3

JOURNAL OF AWARENESS (JoA)

E-ISSN: 2149-6544

Volume / Cilt: 2

Issue / Sayı: 3

Year / Yıl: 2017

CONTENT / İÇİNDEKİLER

Referred Manuscripts / Hakemli Makaleler

GEÇMİŞTE VE GÜNÜMÜZDE SERAMİĞİN KULLANIM ALANLARI

THE FIELDS OF USAGE OF CERAMICS IN THE PAST AND TODAY

Halide OKUMUŞ.....1-14

THE VARIETIES IN NARRATORS' MINDSET AND VIEWPOINT IN

THE GIAOUR, A FRAGMENT OF A TURKISH TALE

GÂVUR, BİR TÜRK HİKÂYESİNDEN BİR BÖLÜM ESERİN

ANLATICILARI ARASINDA BAKIŞ AÇISI VE ZİHNİYET FARKI

Seniha KRASNIQI.....15-26

SERAMİKÇİLERİN MESLEK HASTALIKLARI RİSKLERİ

THE RISKS OF OCCUPATIONAL DISEASES CERAMICISTS

M. Fatih KARAGÜL 27-36

JOURNAL OF AWARENESS

ABSTRACTING & INDEXING

[Directory of Research Journals Indexing \(DRJI\)](#)

[Bielefeld Academic Search Engine \(BASE\)](#)

[Google Scholar](#)

[ASOS Index](#)

[AcademicKeys](#)

[I2OR](#)

[Scientific World Index](#)

[Polish Scholarly Bibliography \(PBN\)](#)

[Cosmos Impact Factor](#)

[Research Bilbe](#)

[Scholarsteer](#)

[RootIndex](#)

PKP INDEX

[PKP | Index](#)

[Journal Index](#)

[Scientific Indexing Services](#)

International Services For Impact Factor And Indexing (ISIFI)

[International Society for Research Activity \(ISRA\)](#)

Scipio.ro

JOURNAL OF AWARENESS

ABOUT THE JOURNAL / DERGİ HAKKINDA

OWNER / SAHİBİ

Rating Academy Ar-Ge, Yazılım, Danışmanlık, Yayıncılık, Eğitim ve Organizasyon Ltd. Şti.

CHIEF EDITOR / BAŞ EDITÖR

Mehmet ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey

INVITED MANUSCRIPTS EDITOR / DAVETLİ MAKALELER EDITÖRÜ

Gürol SÖZEN, Mimar Sinan University, Turkey

REFEREED MANUSCRIPTS EDITOR / HAKEMLİ MAKALELER EDITÖRÜ

Nihat FALAY, İstanbul University, Turkey

WEB EDITOR / WEB EDITÖRÜ

Cumali YAŞAR, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey

ENGLISH LANGUAGE EDITOR / İNGİLİZCE DİL EDITÖRÜ

Ayşe DAĞ PESTİL, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey

Contact / İletişim:

Sarıcaeli Köyü ÇOMÜ Sarıcaeli Yerleşkesi No: 276 D-I, Çanakkale / TÜRKİYE

Gsm : +90 555 477 00 66

E-mail : joa@ratingacademy.com.tr ; msahin@ratingacademy.com.tr

Web: <http://ratingacademy.com.tr/journals/index.php/JoA>

EDITORIAL BOARD / EDİTORYAL KURUL

- Adrian RUNCEANU**, Constantin Brancusi University from Targu Jiu, Romania
Agnieszka SZPLIT, The Jan Kochanowski University, Poland
Andrea QUINTILIANI, Pegaso Telematin University, Italy
Andreas YUMARMA, President University, Indonesia
Ayhan ESI, Adiyaman University, Turkey
Araz ASLANLI, Azerbaijan State Economics Üniversitesi, Azerbaijan
Francisco Fernando Ribeiro RAMOS, Coimbra Business School, Portugal
Goran PERIC, Business School of Applied Studies, Serbia
Hasan KAPLAN, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Helena SANTOS-RODRIGUES, Instituto Politécnico de Viana do Castelo, Portugal
Irvan TRANG, Sam Ratulangi University, Indonesia
Lyudmila ZINCHENKO, Bauman Moscow State Technical University, Russian Federation
Mahmaod Ibrahim AL-RAWAD, Al Hussein Bin Talal University, Jordan
Mario J. PINHEIRO, Universidade de Lisboa - UL, Portugal
Michal CHMIELECKI, Clark University, United States
Mumtaz Hussain SHAH, University of Peshawar, Pakistan
Neşet AYDIN, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Octavio REYES, Universidad Virtual del Estado de Guanajuato (UVEG), Mexico
Olayinka Idowu KAREEM, Philipps University of Marburg, Germany
Özge UYSAL ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Paola FERRETTI, Dipartimento di Economia e Management University of Pisa, Italy
Sameh AJLOUNI, Yarmouk University, Jordan
Sibel GÜVEN, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Slobodan Rajko ČEROVIĆ, Singidunum University, Serbia
Turgay BERKSOY, Marmara University, Turkey

JOURNAL OF AWARENESS

REFeree BOARD / HAKEM KURULU

Adrian RUNCEANU, Constantin Brancusi University from Targu Jiu, ROMANIA

Andreas YUMARMA, President University, INDONESIA

Araz ASLANLI, Azerbaijan State Economics Üniversitesi, Azerbaijan

Aysun Ferrah Güner, Mimar Sinan University, TURKEY

Başak ERGÜDER, Istanbul University, TURKEY

Cumhur ASLAN, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Derya ÖZTÜRK, Ordu Üniversitesi, TURKEY

Emin U. ULUGERGERLİ, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Feyza BALAN, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Halide OKUMUŞ, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Hasan KAPLAN, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Hasret Çomak, İstanbul Arel University, TURKEY

Hilmiye Yasemin ÖZUĞURLU, Mersin University, TURKEY

Irvan TRANG, Sam Ratulangi University, INDONESIA

Karol KUJAWA, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Mahmaod Ibrahim AL-RAWAD, Al Hussein Bin Talal University, JORDAN

Mehmet Fatih KARAGÜL, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Neşet AYDIN, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Nihal EMİNOĞLU, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Ozlem YAYINTAS, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Özge UYSAL ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Özlem AKBULAK, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Rüya ATAKLI YAVUZ, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Sameh AJLOUNI, Yarmouk University, JORDAN

Serdar ARCAGÖK, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Serdar ORNEK, Kocaeli University, TURKEY

Sibel GÜVEN, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Turgay BERKSOY, Marmara Üniversitesi, TURKEY

Turgut TOK, Pamukkale University, TURKEY

Gamze KARGI İNCE, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

GEÇMİŞTE VE GÜNÜMÜZDE SERAMİĞİN KULLANIM ALANLARI*

Halide OKUMUŞ

(Yrd. Doç. , Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Geleneksel Türk Sanatlar Bölümü, E-mail: halideokumus@yahoo.com)

ÖZET

Keşfi bundan 10 bin yıl öncesine dayanan seramiğin ana malzemesi topraktır. Geçmiş uygarlıklarda, dini idollerden mimari elemanlara, mutfak ve süs eşyalarından haberleşme tabletlerine, kandillerden ölü küllerinin saklandığı kaplara kadar çeşitli kullanım alanları olan seramikler, ait olduğu döneme ve uygarlığın sosyokültürel yaşamına ışık tutan objelerdir.

Günümüze kadar kesintisiz kullanılan seramik, artık kırılan kemiklerin yerini almakta, fren, buji üretiminde, hava, uzay ve raylı sistem araçlarında, bilgisayar ve makine üretiminde, elektrik nakil sistemlerinde, üretim teknolojilerinde, ocak, ütü gibi ev eşyalarında, elektrik-elektronik eşyalarda, sağlık gereçlerinin, yer ve duvar kaplama malzemelerinin, sofrta eşyalarının, sanat eserlerinin üretilmesinde kullanılmaktadır.

Bu çalışmada, keşfedildiği günden bu yana insanoğlunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere ürettiği seramiğin genel kullanım alanlarına değinilmiştir. Seramik malzeme hakkında farkındalık oluşturmak açısından dikkat çekici kullanım alanları görsel örneklerle desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: seramik, seramik tarihi, seramik malzeme, bioseramik

THE FIELDS OF USAGE OF CERAMICS IN THE PAST AND TODAY

ABSTRACT

The main material of Ceramics, the discovery of which dates back to 10 thousands years, is the clay. In the past civilizations, ceramics which have as many diverse usage fields as from religious idols to architectural elements, from kitchen and ornament items to communication tablets, from oil

---

* Bu makale; 9 -22 Eylül 2013 Eskişehir. “7. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu”nda sözlü tebliğ olarak sunulmuştur.

lamps to the pottery vessels where the ashes of the dead are stored are objects that shed light on the period where it belongs and social and cultural life of civilization.

Ceramic being used continuously now replaces the broken bones. Ceramic is used in the production of brakes, spark plug, in air, space and rail vehicles, in computer and machinery manufacturing, in electrical transmission systems, in production technologies, in household appliances such as cookers and irons, in electric and electronic goods, and in the production of health materials, floor and wall covering materials, tableware items and works of art.

In this work, the general usage areas of the ceramics produced since the day of its discovery to meet human needs have been mentioned. In terms of creating awareness about ceramic materials, remarkable usage areas are supported with visual examples.

Keywords: *ceramics, history of ceramics, ceramic materials, bioceramics*

1. GİRİŞ

Metal ve alaşımları dışında, anorganik maddelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemler ile şekil verildikten sonra, sırlanarak veya sırlanmayarak sertleşip dayanıklılık kazanmasına varacak kadar pişirilmesi sonucu elde edilen malzemeler, seramik olarak adlandırılmaktadır [9]. Temel olarak, doğadan alınan tek bir kil ile üretilebildiği gibi, kil, kaolen, kuvars, feldspatın belirli oranlarda karıştırılmasıyla, gerekiyorsa nihai üründen beklentilere göre farklı hammaddelerin de ilavesiyle elde edilir.

“Kil kendi içinde bir zamana sahiptir. Malzeme olarak milyonlarca yıllık bir serüveni vardır, zamana direnmemiştir sadece şeklini değiştirmiştir, bu değişim onda zamana ait izler bırakmış ve bir bellek oluşturmuştur. Şekillendirilmiştir, on binlerce yıllık insan belleğinin de taşıyıcı ögesi olmuştur. Varlığını ve taşıdığı hikayeyi size ulaştırmıştır. Sizin hikayenizi de taşımaya başlamıştır, milyonlarca yıldır yaptığı gibi... Bundan asla yorulmaz; bir kısır döngü gibi görülebilir ancak kusursuz bir döngüdür. Somut olguları soyut fikirlere dönüştürür, bu da onun hikayesidir. Hep var olur, şekil değiştirir, ancak hikayenizi hep saklar. Çünkü bir belleği vardır ve hiç silinmez. Bugün sizi anlatır, yarın bir başkasını [3]”.

Döngü; herhangi bir olayın birden fazla tekrarlanması olarak ifade edilebilir. Sürekli hareket halinde olma durumuyla sonsuzluğun ifadesidir. Var olma ya da varlığını sürdürme, aynı zamanda olma, olgunlaşma çabasıdır. Seramik, oluşum ve dönüşüm sürecinde kendi parçalarından, kendini tekrar tekrar ortaya koyabilme özelliği ile, maddenin korunumu sürekliliğinde döngü kavramını gösteren en somut malzemelerden birisi olarak, birlikteliğin, tekliğin, sonsuzluğun en iyi göstergesidir.

2. SERAMİĞİN KULLANIM ALANLARI

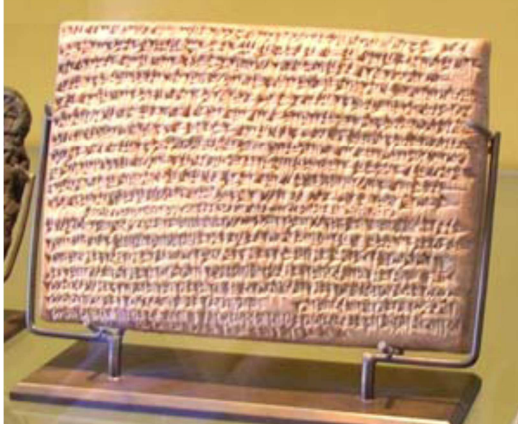
İnsanın seramik ile tanışıklığı, toprak ve suyu karıştırarak çamur haline getirip elde biçimlendirdikten sonra ateşte pişirerek, suya ve ateşe karşı dayanıklı seramik yapımı, MÖ 8. binin sonlarına tarihlenmektedir. Başlangıçta kil; pişirme, servis, depolama, oyuncak, heykel, takı, çatı kiremidi, kandil, künk ve yazı yazma gibi pek çok amaç için kullanılmış, üretildiği bölgede varlık göstermiş tüm medeniyetlerin izlerinin taşıyıcılığını yapmıştır.

Arkeologlar için, insanlık tarihi ile ilgili bilgilerin en önemli kaynakları seramik buluntularıdır. Binlerce asır bozulmadan günümüze gelen seramikler, üzerindeki yazı, resim ve semboller ile geçmiş uygarlıkların yaşam tarzları ve kültürleri hakkında bilgi vermekte, tarihin sırlarının çözülmesine olanak tanımaktadır. Seramik amforalar antik ticari yolların incelenmesinde temel göstergedir. Kazılarda bulunan seramik yardımı ile arkeolojik

yerleşmelerde iskân tarihlerinin ne zaman başlayıp ne kadar sürdüğü, yaşam şartları, göçler, felaketler ve toplumların ilişkileri hakkında bilgiler elde edilebilmektedir.

Örneğin üzerinde yazı yer alan seramikler, eski dönem insanların yarattığı kültürü yansıtmaktadır (Şekil 1-2). Ayrıca eskiçağ tarihine, coğrafyasına yeni boyutlar kazandırmaktadır.

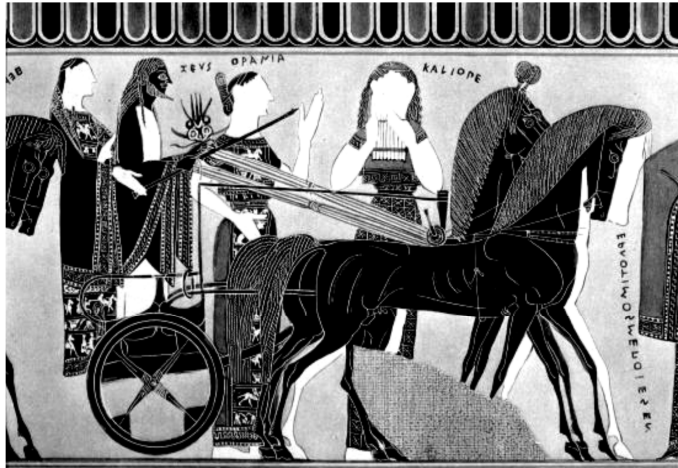

Şekil 1. Babillere ait tablet, çivi yazısı, gayrimenkul ticari kontrat, M.Ö. 425-424 [5].

Şekil 2. Kil tablet üzerinde piktogramlar, Sümer, Uruk Kenti, Irak, M.Ö.4000'ler [5].

Üzeri yazılı seramikler, kazısı yapılan yerleşimler hakkında doğrudan haber verme özelliğine sahip olmalarından dolayı farklı bir öneme sahiptir. Eskiçağ insanları seramik parçalarını hesap, vergi, ödeme, oy ve mesaj pusulaları, mutfak, alış-veriş, ilaç yapımında kullanılan malzemelerin listeleri gibi kısa ömürlü belgeler için kullanmışlardır. Bu tip çanak çömlek parçalarına “Ostrakon” denilmektedir. Ayrıca, ostrakon’ların, edebi ya da felsefi yazılar yazmak için de kullanıldıklarına dair bilgilere antik çağ yazarından ulaşmak mümkündür. Bu yazılar seramikler üzerine kazınarak (graffito), ya da pigment boya (dipinto) ile yazılmışlardır [17].

Şekil 3. François Vazosu, Çömlekçi Ergotimos'un imzası, ΕΡΓΟΤΙΜΟΣΜΕΠΟΙΕΕΝ [17].

Şekil 4 . Exekias imzalı Vatikan Amphorası, [17].

Seramikler, üretim tekniği, biçim, bezeme ve kil özellikleri bakımından farklılıklar göstermektedir. Örneğin Kalkolitik Çağ, Bronz Çağı, Hitit, Miken, Frig ve Urartu seramiği

birbirlerinden kolaylıkla ayrılabilir. Birçok Yunan vazosunun kullanım amacı ile ismi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Örneğin Hydria (su) su taşıma testisi, Kalathos (sepet) yün sepeti, Krater (karıştırmak) su ile şarabı karıştırma kabı ve Oinochoe (şarap ve dökmek) şarap servis kabı gibi. Bunun dışında vazoların üzerindeki resimler de kapların kullanımları hakkında bilgi sunmaktadır (Şekil 3-4). Antik Çağ'da en ucuz yazı malzemesi kırılmış siyah astarlı vazo parçalarıdır. Bu nedenle Atina agorasında yapılan halk mahkemesinde binlerce kişi, oylarını kırık seramikler üzerine yazarak kullanmışlardır. Atina agorasındaki kazılarda bulunan, mahkemelerde kullanılan çömlek parçaları üzerinde Atina'nın sürgün edilen ünlü yöneticilerinin isimleri vardır. Tanrıça Athena adına yapılan şenliklerde birincilere verilen amphoraların birçoğunda görevdeki en yüksek memur (archonun) adı yazılmıştır. Vazo parçaları veya kaplar üzerindeki bu tür yazıtlar, tarihi olayların aydınlatılmasına katkı sağlamaktadır. Arkeolojik kazılarda ele geçen buluntular içerisinde en büyük kümeyi oluşturan seramikler, antik iskân alanlarının kronolojisinin oluşturulmasında arkeologlara çok değerli bilgiler sunmaktadır. Arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarında bulunan seramik parçaları, eski toplumların kültürleri, ticari faaliyetleri, göçleri, ilişkileri veya yaşanan felaketler hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayan temel materyallerdir. Eski Çağ'ın insanları, yaşamlarının bir kanıtı olarak bizlere kilden yapılmış eşyalarını bırakmışlardır [2].

Seramik teknolojisi geliştikçe seramiğin teknolojik anlamda kullanım alanı da genişlemiştir. Günümüzde gerek kullanılan hammaddelerin çeşitlilik ve teknik özellikleri gerekse şekillendirme, dekorlama, sırlama pişirme aşamalarında gelişmiş teknolojilerle üretilen, oldukça fazla kullanım alanına sahip olan seramik ürünler, geçmişte olduğu gibi günümüzün ve geleceğin vazgeçilmez malzemesi konumuna gelmiştir [9].

Geçmişten günümüze oldukça geniş kullanım alanına sahip olan seramiğin, kullanım alanlarından bazılarını, genel sınıflandırma ve görsel örnekleri ile ele almak mümkündür.

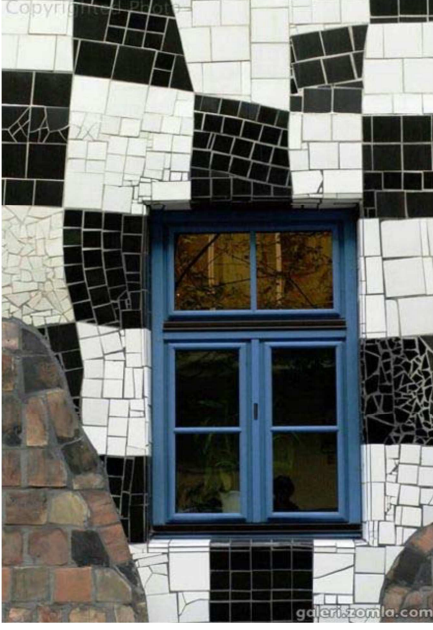
2.1. İnançlar Doğrultusunda Kullanılan Seramikler

Tarih öncesi dönemlerden itibaren, ilahi güçlerin öfkelerinden korunmak ve yardımlarını sağlamak amacı ile adak eşyası olarak üretilen Terrakotta figürinler dönemin dinsel yaşamını günümüze kadar taşımaktadır. Dini amaçlı kullanımın yanı sıra bu figürinler, oyuncak, dekoratif eşya ve nadiren de olsa parfüm şişesi gibi günlük hayatta kullanılan ürünler olarak da üretilmişlerdir [4].

Belli bir düşüncenin, inançla betimlenen sanat anlayışının ürünü olan, neolitik çağa uzanan bir geçmişe sahip adak heykelcikleri ve sunu kapları (ritonlar) inanç geleneği seramikleri olarak karşımıza çıkarlar. Kullanım geleneği seramikleri olanlar, insanların göçebe-tüketici yaşamdan, yerleşik-üretici döneme geçmeleriyle birlikte ortaya çıkan ve günümüze kadar ulaşan işlevsel ürünlerdir. Bunlar genellikle saklama, pişirme ve yemek yeme birimleri ile sıvı kaplarıdır[12].

2.2. Mimaride Kullanılan Seramikler

Yapı geleneği seramikleri olarak karşımıza çıkan seramiklerin, kullanım alanına göre iki grupta değerlendirilebilmeleri mümkündür. Birincisi seramik malzemelerin yapısal amaçlı kullanımı, ikincisi ise bu malzemelerin süsleme veya yüzey koruma amacıyla kaplama olarak kullanımlarıdır (Şekil 5,6) [12].

Şekil 5. Kunsthhaus, Viyana, 1989-1991, pencereden detay [11].

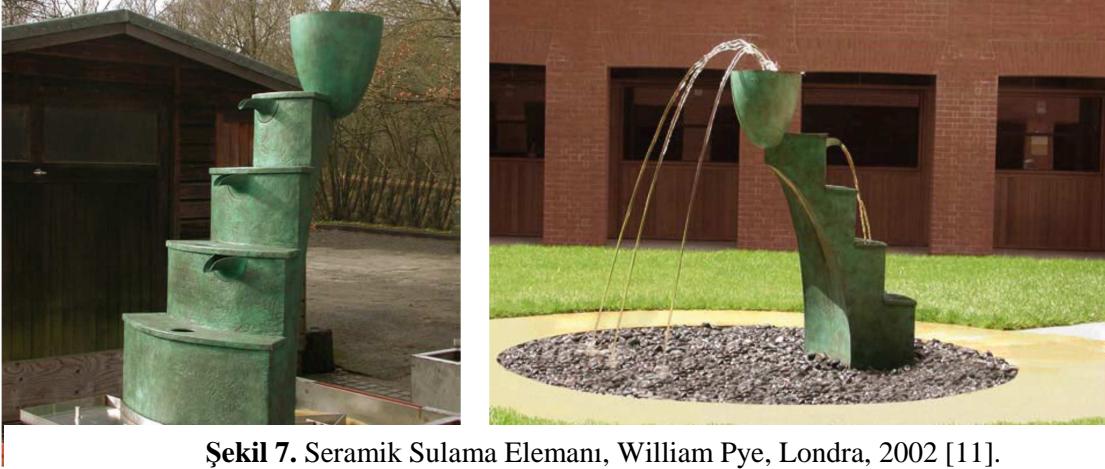

Şekil 6. Seramik Oturma Elemanları, Jan Snoeck, Almanya [11].

Seramik malzemenin, diğer malzemeler yanında mekan için özgün bir çizgi yaratmada kullanılan, mimari için bir seçenek olduğu bilinmektedir. Toprağın mimaride seramik olarak ilk kullanımı M.Ö. 2000 yıllarında Babillilerin seramik drenaj boruları olarak görülür. Sırın bulunmasıyla mimaride iç ve dış cephelerde kaplama malzemesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Anadolu'da seramik kullanımı, özellikle Selçuklu ve Osmanlı eserlerinde görülür. Camii, medrese, kümbet ve türbelerde dikkat çekici niteliktedir. Aslanapa'ya göre, 14. y.y. Selçuklu çini sanatı güçlü ifadesini, Beyşehir Eşrefoğlu Camii ve kümbetindeki çini süslemeleriyle bulur. Dünya çapında ünlü İznik çinileri, Kütahya çinileri gibi Türk seramik sanatı renk ve desen bağlamında evrensel bir öneme sahiptir [14].

Kentsel mekanlarda seramik ile oluşturulmuş döşeme kaplamaları, oturma ve aydınlatma elemanları, havuzlar, heykeller ve kent objeleri bu oluşumu tamamlayan bileşenler olurlar (Şekil 7). Günümüz teknolojisiyle üretilmiş olan seramikler; renk, doku, desen ve biçim konusunda çok çeşitli seçenekler sunmaktadır. İklim değişikliklerine karşı dayanıklılığı ve uygulama kolaylıkları sayesinde birçok avantaj sağlamaktadır [11].

Şekil 7. Seramik Sulama Elemanı, William Pye, Londra, 2002 [11].

2.3. Müzik Aleti Olarak Kullanılan Seramikler

Başka bir kullanım amacı ile karşımıza çıkan seramiğe müzik aleti olarak hemen hemen her dönemde ve her kültürlerde rastlamak mümkündür. Seramik müzik aletleri içinde en yaygın olanları üflemler ve vurmalı müzik aletlerdir. MÖ. İki binli yıllardan kalma Aztek flütü, Peru düdüklü testisi, Güney Afrika borusu, Afrika davulu udu, Türkiye, Ortadoğu ve Mısır davulu darbuka, su dolu Hint çanakları Jaltang, Alman borulu çanağı, Bohemya davulu bunlardan sadece bir bölümüdür. Bugünkü üretimlerin bir kısmı geleneksel olanların birebir kopyaları bir kısmı da tamamen yeni olarak geliştirilmiş örneklerdir. Seramik sanatçıları tarafından geliştirilen bu yeni özgün müzik aletlerinin bazıları da sesli seramik heykeller olarak tanımlanmaktadır (Şekil 8-9) [8].

Şekil 8. Flütler, Friedrich Starhad [8].

Şekil 9. Aulos-çiftflüt çalan kadın, Antik Yunan [8].

2.4.Sanat Alanında Kullanılan Seramikler

Seramiğin üretimi yöresel farklılıklarla endüstri devrimine kadar el sanatı konumunda iken, endüstri devriminden sonra endüstriyel seramik olarak yeni bir alanda da devam etmiştir. Seramik sanatçıları gibi, farklı disiplinlerden sanatçıların da, sanatlarını ifade etme aracı olarak kullandıkları malzemelerden birisi yine seramiktir.

Picasso, Matisse ve Miro, seramiğin geleneksel işlevci ve dekoratif üretim mantığını dışlayarak, seramik malzemenin bireysel, estetik, biçimsel ve düşünsel yorumlarını ortaya koymada, sanatçıya sağladığı ifade imkanlarını görmüş ve ortaya koydukları Modern Seramik Sanatı örnekleriyle de seramiğin bu ayrıcalıklarını göstermişlerdir (Şekil 10). Bu tür uygulamalarla seramik, görsel plastik sanat olarak modern boyutuyla biçimlenirken, yeni

Şekil 10. Pablo Picasso, Kuşu
Kavrayan Eller, 1950–51, h. 40,5
cm. [12].

Figure 11. "Motion I", Gül Özturanlı, - 1999 -
Porcelain & Glass - Hand-forming [10].

anlatım diline kavuşur, seramik artık sanatsal bir ifade aracıdır. Picasso, Matisse ve Miro gibi ressamın seramiğe yeni bir sanatsal ifade alanı yaratmalarının sonrasında, heykel sanatçıları da, çağımızda ön plana çıkan seramiğin sanatsal bir ifade aracı olarak niteliklerini kavramış ve malzemeyi kendi alanlarında kullanmaya başlamışlardır. Seramik sanatı, diğer sanatçıların elinde bir ifade aracı olarak tamamen farklı bir nitelik ve kimlik kazanmıştır. Seramik, sadece sanatsal ileti aracı olarak malzeme niteliğiyle kullanımının yanında, ayrıca eserde verilmek istenen iletiye bağlı olarak, mesajı güçlendirmek için başka malzemelerle de kullanılır (Şekil 10,11,12) [15].

Şekil 12. Sandal ,- Seramik Heykel,
Sadi Diren– 1975, [10].

2.5.İleri Teknolojide Kullanılan Seramikler

Günümüzde seramik sanayi genel olarak; kaplama malzemeleri, sağlık gereçleri, refrakter ateş tuğlaları, seramik ham maddeleri, mutfak ve sofr a eşyaları, teknik seramikler gibi alt sektörlerden oluşmaktadır.

19. yüzyılda başlayan Endüstri Çağı'yla birlikte seramik için yeni bir dönem başlamış ve teknolojiye giriş yapmıştır. Porselen izolatörler sayesinde geniş arazilere elektrik nakli yapılabilmiştir. Yine buji ve yüksek frekans tekniği alanında kullanılan yapı elemanları, aside dayanıklı pompalar ve supaplar da yıllardır seramikten üretilmektedir (Şekil 13). Son zamanlarda bunlara mikroişlemciler için elektronik devrelerin döşendiği incecik plaklar da dahil olmuştur. Örneğin tekerlekli patenlerde kullanılan seramik bilyeler ve bunların yerleştirildiği seramik yuvalar da oldukça kullanışlıdır [16].

Şekil 13. Teknik Seramikler

Genel olarak tanımlandığında, seramik kapsamına metalik ve organik esaslı olmayan tüm malzemeleri almak mümkündür. Özellikle doğada bol miktarda bulunan metal oksit ve silikat mineralleri, yapay olarak üretilen karbürler, nitrürler, borürler, camlar, cam seramikler ve çimento türündeki malzemeler, seramik sınıfına girmektedir. Ayrıca seramik malzemelerin kendi aralarında, metallerle ve polimerlerle yaptıkları bileşikler kompozit malzemeler olarak adlandırılmaktadır. Seramikler günümüzde artık Geleneksel Seramikler, İleri Teknoloji Seramikleri ve Nano Teknoloji Seramikler olarak üçe ayrılmaktadır. Geleneksel seramik ürünlerin üretiminde feldspat, kil, kaolen, kuvars gibi bazı doğal ham maddeler kullanılmaktadır. Bu ham maddeler kullanılarak üretilen ve yıllardır kullanımda olan bazı ürünler; tuğla, kiremit, sofraya eşyası seramikleri, sıhhi tesisat, yer-duvar karoları, ve sanatsal üretim seramikleridir [6].

Fırınlamanın daha yüksek sıcaklıkta gerçekleştirilmesi, feldspat ile kuvarsın bilinenden daha farklı oranlarla karıştırılması ve bunlara bir de kaolenin eklenmesi ile porselen üretimine başlanabilmektedir. Son zamanlarda üretilen yüksek teknoloji seramiklerinin kuvars, feldspat ve killi topraktan oluşan klasik karışımla bir ilgisi kalmamıştır (Şekil 14, 15). Seramik kelimesi günümüzde, çok farklı bağlardan oluşan, metalik ve organik esaslı olmayan tüm malzemeler için kullanılan genel bir kavrama dönüşmüştür [16].

“İleri teknoloji seramikleri üretiminde doğal ham maddeler kimyasal işlemlerden sonra kullanılabilirler. İleri teknoloji seramik ürünler üretiminde kullanılan tozların bir kısmı da periyodik tabloda bulunan tüm elementlerin birbirleri ile ikili veya çoklu birleştirilmesinden elde edilmektedir. Örneğin bor nitrür bileşiği elmasın sonra gelen en sert bileşiktir. Bor

karbür ise hem sağlamlığı ve hem de hafifliği nedeniyle özellikle helikopterler için zırh plakası üretiminde kullanılmaktadır. Nanoseramikler ise, tane boyutu 100 nanometre (0.1mikron)'den daha küçük seramik tozlardan üretilen ürünlerdir. Geleneksel ve ileri teknoloji seramik malzemelere kıyasla, nano boyuttaki maddelerin alışıl gelmedik yeni özellikler sergilemesi, nano elektronik, alternatif enerji sistemleri, fotovoltaiik yöntemler, kaplamalar, mikro deliciler, elektronik viratörler ve mikro motorlar gibi pek çok uygulamada etkin olarak kullanılmaktadır [6].”

Şekil 14. Seramiğin hava araçlarında kullanımı

Şekil 15. Seramiğin kara araçlarında kullanımı

2.6.Cam Seramikler

Modern bilim ve teknolojinin keşiflerinden biri de cam seramiklerdir. Mimari amaçlı farklı renklerde ve boyutlardaki dış cephe panelleri, giydirmeler, opak ve şeffaf duvar malzemeleri dışında, mika kristalleşmesinin avantajı sayesinde makinasyonla işlenebilirlik kazanan cam-seramikler, yani elektrik izolatörleri, vakum besleyicileri, mikro dalga ürün pencereleri, mikroskopların numune tutucuları, sismografik bobinler, gama ışını teleskop çerçeveleri olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, Amerikan Uzay Endüstrisinde kullanılan 200'den fazla parça da yine bu grup içerisinde. Çok düşük veya sıfır genleşme katsayılı ev mutfak gereçleri, fırın üst katmanları, silindirler, tüpler ve diğer elemanlar, ışık hassasiyeti sergileyen gaz boşaltım panelleri, inkjet yazıcılar, akışkan aparatlar, manyetik kayıt diskleri, diş hekimliğinde ya da bizzat tıpta kullanılan biyo-malzemeler (suni kemikler, kafa ve boğaz cerrahisinde orta kulak cihazları ya da implantlar, enjeksiyon parçacıkları vs.), elektrik ve elektronik sanayiinde yarı iletkenlerin elektrik yalıtım bileşenleri, ısı izolatörleri, vakum sızdırmazlık parçaları, mikro-elektronik altlıklar, sıvı kristal ekranlar, kaplama ve kaynaklar, teleskop aynaları, optik fiber sistemlerinde ara yüz lensleri, otomatik yaklaştırma yapabilen kameralarda kullanılan lensler, güneş enerjisinden faydalanma bağlamında ve lazer uygulamalarında flaş lambaları tarafından yükleme işlemlerinde kullanılan krom katkılı müllit gün ışığı toplayıcıları veya nadir toprak elementi katkılı oksiflorür cam-seramikleri bu alanın üretimlerindedir [7].

2.7.Savunma Amaçlı Kullanılan Seramikler

Seramik, savunma sanayiinde de geniş kullanım alanı bulmaktadır. Asker ve polis için

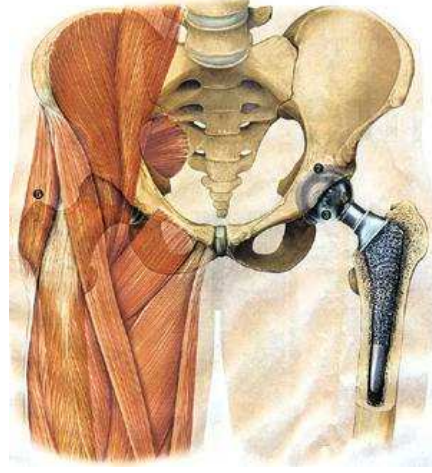
üretilebilmektedir. 5000 yıl önce Sümerler mesajlarını kil tabletler üzerine kazımaktaydı. Şimdi ise, yüksek teknolojiyle üretilen özel bir malzeme olan ferroelektriksel seramikten zeki kartların üretilmesi düşünülmektedir. Bu malzemeyle hazırlanacak özel bir kart, kimlik ve kredi kartı, ehliyet, sigorta kartı yerine kullanılabilir. Akıllı kart, sınırsız yeni bilgilerle donatılabilir, üstelik manyetik alanlardan da etkilenmeyecek ve hırsızlığa karşı güvenli olacaktır. Böylece, insanlık tarihinin en eski ve aynı zamanda en modern sanat malzemesi yeniden, uygarlık yolunun başlangıcındaki dayanıklı veri taşıyıcısı rolüne geri dönecektir [16].

2.8.Tıp Alanında Kullanılan Seramikler

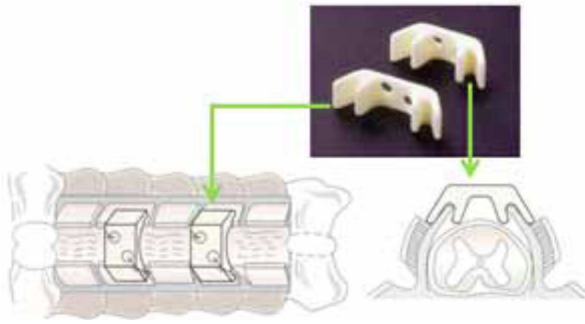
Seramiğin tıptaki kullanım alanları da çok geniştir. Ortopedik ve dental uygulamalarda en çok kullanılan malzemeler seramiklerdir. Vücutta sert dokuların (kemik) restorasyonu ve rekonstrüksiyonu amacıyla kullanılmaktadırlar. Biyocam-seramikler, yüksek apatit içeriğinden dolayı kemik yapısına çok yakındırlar. Günümüzde yaygın olarak kullanılmakta olan biyocamseramikler apatit-wollastonit cam-seramikleri ve işlenebilir cam-seramiklerdir. Bu malzemeler omurgaya ait kemiklerde, orta kulak, gırtlak, burun, göz, bütün kafatasında kullanılmasının yanı sıra kol, bacak, eklem, diş kökü ve diş yapısı olarak da kullanılabilirler. Hidroksiapatit esaslı Seramikler hidroksiapatit, klinik uygulamalarda yaygın olarak kullanılan, biyoaktif, kemik dokusunun inorganik yapısını oluşturan kalsiyum fosfat esaslı bir seramik olup, biyouyumluluğu nedeniyle yapay kemik olarak çeşitli protezlerin yapımında, kemik hasarlarının onarımında ve metalik biyomalzemelerin kaplanmasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Hidroksiapatit, vücutta kemik dolgu malzemesi olarak ve oküler implant uygulamalarında kullanılmaktadır. Bazı metalik vidaların hidroksiapatit ile kaplanması sonucu vidaların zamanla gevşeme riskleri azaltılmakta ve kemiğe daha iyi bağlanma özelliklerine sahip olmaları sağlanmaktadır. Bunların dışında hidroksiapatit, plastik cerrahide, yanak, alt ve üst çene, burun, alın gibi yüz bölgesine ait kısımların şekillendirilmesinde kullanılmaktadır [1].” (Şekil 16, 17, 18, 19).

Şekil 16. Yapay dişler [1].

Şekil 17. Kalça protezi [1].

Şekil 18. Omurgaya ait kemikler yerine kullanılan cam-seramikler (BIOVERIT I®).[1].

Şekil 19. HA'nın oküler implant uygulaması [1].

3. SONUÇ

Görüldüğü üzere seramiğin insan yaşamındaki yeri sadece kap - kacak ya da heykelcik yapımıyla sınırlı olmamıştır. İnsanoğlu zamanla çok iyi tanıdığı seramik malzeme bilgisini devreye sokarak, yapı elemanı olarak kullandığı kerpiç malzemeyi geliştirip, seramik tuğlayla dönüştürmüştür. O dönemlerde geliştirdiği bu tuğlalarla surlar, kaleler çok görkemli kiliseler, camiler, saraylar inşa etmiştir. İnsanlar seramiği inançlarında ve duygularında aracı olarak kullanmış, rythonlar, putlar, tanrı heykelcikleri yapmışlardır. Seramik sadece inançlara hizmet etmekle kalmamış, sanatsal bir takım form ve objelerin ortaya konmasına, insanların duygularını aktarmasına yardımcı olmuştur. Seramikle yaşam arasındaki ilişkiler öyle artmıştır ki insanlar kendilerine özel tasarlanmış seramik mezarlar üretmişlerdir. Kendi nesillerini koruyabilmek, düşmanlarını korkutabilmek için seramik askerler, arabalar ve atlar yapmışlar, kendilerine seramikten ordular yaratmışlardır. Günümüz modern teknolojisinin imkanlarını zorlayarak, insanoğlunun güncel ihtiyaçlarına cevap vermek üzere seramiğin kullanım alanları günden güne çeşitlilik kazanmaktadır. Keşfedildiği günden buyana doğa ve insan dostu olan bu malzeme, çoğu alanda çözüm üretme aracı konumuyla karşımıza çıkmakta, insanoğlunun en cesur hayallerini yansıtmak ve gerçekleştirmek için, birçok alanda destekleyici malzeme ya da ifade aracı olarak kullanılmaktadır. Şüphesiz, hızla gelişen teknolojiye paralel olarak seramiğin yeni yeni kullanım alanlarından bahsetmek de mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- [1] Akın, İ., Göller, G., *Vücutta Kullanılan Seramikler, TSE Standart Ekonomik ve Teknik Dergi, Yıl: 51, Sayı: 598, Mart 2012.*
- [2] Arslan, N., *Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Seramikler: Kronoloji ve Sosyal Yaşamın Aydınlatılması, TSE Standart Ekonomik ve Teknik Dergi, Yıl: 51, Sayı: 598, Mart 2012.*
- [3] Aydın, İrfan., *Kil Bugün Sizi Anlatır, Yarın Başkasını, Röportaj Bülent Tatlıcan: Bilim, Tek. ve Endüst. Dergisi, Seramik, Sektörel: 42 Mart - Haziran 2013.*
- [4] Çam, A. *Terrakotta Figürinler, Bilim, Teknik ve Endüstri Dergisi, Seramik, Sektörel: 39 Mart - Mayıs 2012.*
- [5] Çobanlı, Z., Okur, E., *Yazının Çağdaş Seramik Sanatına Kattığı Estetik Değerler, IV. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Eskişehir, 26-28 Kasım 2007*
- [6] Emrulloğlu, F., Abi, Betül., İleri ve Nano Teknoloji Seramikleri, *TSE Standart Ekonomik ve Teknik Dergi, Yıl: 51, Sayı: 598, Mart 2012.*
- [7] Karasu, B., *Türkiye’de Cam ve Cam-Seramikler, TSE Standart Ekonomik ve Teknik Dergi, Yıl: 51, Sayı: 598, Mart 2012.*
- [8] Kura, H., *Ses Müzik ve Seramik, III. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Eskişehir, 17-19 Ekim 2005.*
- [9] Okumuş, H., *Seramik Tasarım ve Üretiminde Sağlık Açısından Alınması Gereken Önlemler, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, MÜ, GS Enstitüsü, İstanbul, 2008.*
- [10] Özer, N. L., *Türk Seramik Sanatında Eğilimler, TSE Standart Ekonomik ve Teknik Dergi, Yıl: 51, Sayı: 598, Mart 2012.*
- [11] Özkanlar, G., Tokman, L.Y., *Yaşam ve Sanat: Kent Seramikleri, IV. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Eskişehir, 26-28 Kasım 2007.*
- [12] Özturanlı, G., *Çağdaş Seramik Sanatında Geleneksel İzler, III. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Eskişehir, 17-19 Ekim 2005.*
- [13] Sevim, C., *Yaşam, Tasarım ve Seramik, Seres 2005 III. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Bildiriler Kitabı, Eskişehir, Türk Seramik Derneği Yayını, 17-19 Ekim 2005. s.699-702.*
- [14] Tokman, L.Y., *Mekan Psikolojisinde Renk, Doku, Seramik ve İnsan, III. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Eskişehir, 17-19 Ekim 2005.*
- [15] Uludağ, K., *Seramik Sanatının Kimlik Sorunu,*
<http://www.kemaluludag.com/kimlikSORunu.asp> [Erişim Tarihi: 22.05.2013].
- [16] *Seramik: Geleceğin Malzemesi,*
<http://www.focusdergisi.com.tr/teknoloji/00459/> [Erişim Tarihi: 21 Nisan 2007].
- [17] Yıldızhan, H., *Antik Çağda Seramiğin Bir Yazıt Aracı Olarak Kullanılması, III. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Eskişehir, 17-19 Ekim 2005.*

**THE VARIETIES IN NARRATORS' MINDSET AND VIEWPOINT IN
*THE GIAOUR, A FRAGMENT OF A TURKISH TALE***

Seniha KRASNIQI

(PhD, Faculty Member, University of Prishtina, Faculty of Philology/KOSOVO

e-mail: senihagylderen@yahoo.com)

Abstract

Lord Byron (1788-1824) is a Romantic writer who was outcast from English society, due to his nonconventional behavior. In quest for happiness far from England Byron went through Portugal, Spain, Malta, Albania, Greece and Turkey where he became acquainted with the area and found a source of his inspiration. His long stay particularly in Balkan region created him an opportunity of not just visiting the region, but also delving in its culture. Byron never withdrew himself from using the information he gathered on the field and he did the same in the case of The Giaour which is the subject of our study.

In this study on The Giaour, A Fragment of a Turkish Tale, we were in pursuit of the narrative details. Witnessing the existence of multiple narrators, we strived to analyze the differences and similarities of their mentality. Knowing the fact that there are religious dissimilarities, we likewise saw that the long joint existence created cultural affiliation. Analyzing these varieties in the narrators' mindset we came to the conclusion of Byron's attempt to be objective observer where he stumbles.

Key words: *Lord Byron, The Giaour, narrators, the fisherman, mentality, viewpoint*

GÂVUR, BİR TÜRK HİKÂYESİNDEN BİR BÖLÜM ESERİN ANLATICILARI ARASINDA BAKIŞ AÇISI VE ZİHNİYET FARKI

Özet

Lord Byron sıra dışı davranışlar sonucu İngiliz toplumundan dışlanmış mutluluğu İngiltere'den uzakta arayan bir yazar olarak Portekiz, İspanya, Malta, Arnavutluk, Yunanistan ve Türkiye'yi gezer ve burada ilham kaynağını bulur. Özellikle Balkan bölgesinde uzun tatili yapan yazar, sadece yöreyi ziyaret etmek değil, kültüre de derinleşmek imkânını kazanır. Byron insanlardan edindiği bilgiyi kullanmaktan hiçbir zaman çekinmediği gibi, konumuz olan Gavur'da aynı şekilde devam etmiştir.

Gâvur, Bir Türk Hikâyesinden Bir Bölüm hakkında olan bu çalışmamızda anlatım ayrıntıları arayışındaydık. Çoklu anlatıcı varlığını tanıklık etmemizle onların zihniyet farkı ve benzerliklerini inceledik. Dini farklılık gerçeğini bilerek uzun yıllar içinde olan ortak yaşamın kültürel yakınlık yarattığını gördük. Anlatıcıların zihniyet farklılığını inceleyerek Byron'un tarafsız gözlemci olma cabasında tökezlediğini fark ettik.

Anahtar kelimeler: Lord Byron, Gâvur, anlatıcılar, balıkçı, zihniyet, bakış açısı

1. INTRODUCTION

The Giaour, A Fragment of a Turkish Tale, is one of five *Turkish Tales* written by Lord Byron. The urge to focus on Turkish, respectively Oriental themes using Balkan area incorporating locals' mentality and life-style comes as a result of having success with *Childe Harold's Pilgrimage*, Byron's first work with Balkan setting which brought him over-night fame. Thus he preferred to continue this path which gave him the chance to show his knowledge of Turkish world.

The Giaour is based on the story Byron heard in a coffee house during his journey and partially in the situation he witness flavoring it by using his talent of writing. He validates the practicing of his imagination in his letter to Edward Daniel Clarke:

You are one of ye very few who can pronounce how far my costume is correct...I am sure that I am anxious to have an observer's—particularly a famous observer's testimony on ye Fidelity of my manners and dresses—and as far as Memory and Oriental twist in my imagination has permitted.¹

In *The Giaour*, Byron tells a story of a Circassian girl, Leila who is part of Hassan pasha's harem. Beautiful Leila has a lover, the Giaour and upon Hassan's discovering of the infidelity, Leila is drowned as a punishment for her immorality. When the Giaour hears of Leila's death he vouches on revenge. While Hassan searches for the Giaour, it is the Giaour who ambushes and

¹ Seyed Mohammed Marandi, "Byron's Infidel and the Muslim Fisherman", *Keats-Shelley Review* No. 20, 2006, p. 133

kills Hassan. The accomplishment of the revenge does not gladden the Giaour, hence he falls into despair for the outcome of his love affair and Leila's death, becoming typical Byronic hero.²

As used in the tale, drowning adulterous woman is not an occasion that would move Balkan nation of Byron's age; however, it was difficult to be absorbed by European readers. Peter Cochran writes on the commonness of the drowning of adulterous woman:

*Drowning adulterous women— or even potentially, or reputedly, adulterous women – was not rare in the East in Byron's day. The tale of Phrosyne and her companions, drowned by Byron's friend Ali Pacha and referred to in the note to the poem's last line below, is still commemorated in modern Greece.*³

Not everyone is convinced by the genesis of Byron's story.

It is possible to cast doubt on this story – Byron does not deny that it might have taken place but behind it lurked his Turkish attitudes to life and death and his contempt for the treatment of women. As there is no Koranic authority for the drowning of unfaithful wives or concubines the whole episode may be more typical of his prejudice than fact.⁴

The doubts on the factuality of the story does not compromise the success of the tale, hence it is Byron's originality that satisfies the tastes of Romantic reader. His stories, usage of cultural background of the East in more genuine way exceeded all the expectations and left out even the fame of Moore, Southey and Shelley's writings.

2. THE GIAOUR'S STRUCTURE

The Giaour as the first of the *Turkish Tales* obviously preoccupied Byron for long years as he constantly turned to its revision, extending it from 407 lines in the first edition to 1334 lines in the twelfth and final edition. Rich imagery and descriptive verses gave quality to the tale.

In regards of the time frame the story can be divided into two parts with the gaps of years in the story. As a technic, Byron used multiple viewpoints, respectfully four narrators. Having four narrators did not work in favor of the chronology in the story, yet it gave quality to the work as one with dissimilar viewpoints. Lack of chronology created gaps in the space and time which put the characters suddenly in one place or another.

Every narrator had his own viewpoint and saw the story from a different angle. Using this variety of stances gave Byron the opportunity to present every mentality of the region, "trying" to be objective and without any prejudice to the story. Although the viewpoints are of people residing in the Balkan region, they are not in total harmony. Multiple viewpoints can be met differently by the readers; while one group would enjoy the switch from one narrator to another considering it the richness of the story, the other group would consider it disturbing and without any coherence. Having one way or another, we are the supporters of the first group. The diversity

---

² Byronic Hero is a character usually in exile, living in despair being rebellious and gloomy

³ Peter Cochran, "The Giaour", International Byron Conference, Charles University Prague, Prague 2000, p.172-5.

⁴ Roderick Cavaliero, *Ottomania, The Romantics and the Myth of the Islamic Orient*, L.B. Tauris, London, 2010, p.46

in the story gives us more than one picture of the situation and local mindset. Having more pictures creates an album which follows the development of the story. Thus we are in the flow. This flock of the shots creates a vivid image and impression of watching a staged play.

3. THE TALES' OPENING

The tale opens with an *Advertisement* written in prosaic form. Undertaking the role of an introduction, the *Advertisement* prepares the reader to a fragmentary structure. Giving the information on the settings of place, the writer presents it as the East of the past ages, alluding to the changed condition of the “contemporary” East. He connects the idea of the changes occurred in the area, partially to the women’s improved state now being able to speak for themselves; partially to Christian’s changed position “*Christians have better fortune*” in this Ottoman conquering area.

Giving the historical developments in the area the writer, incorporates the story of a “*female slave*”. Byron’s narration of a girl who is the subject to the punishment by being thrown in the sea “in the Mussulman manner” gives the glimpse of religious prejudice. Himself a Christian, more than the Christian religion itself, Byron was a fan of Greece as a part of Balkan region. “*Byron tried to be neutral between Christianity and Islam, as he did not wish to subscribe to either, but not between Greece and Turkey.*”⁵

As expected due to his favoring Greece, the verses of the tale, subsequent to the *Advertisement*, open with the geographic description of the settings, respectively, Greece under the Ottoman rule. Byron’s known stance as a protector and lobbyist for Greece continues in this tale as an unknown narrator, where he laments its past glory. This situation is commented by Roderick Cavellero as :

*Byron’s ‘religious’ affiliation was to pre-Christian and pre-Islamic Greece, where morality was guided by the sense of honour and not by a sense of sin, where sexual and religious as well as political freedoms were highly developed. The Turks had smothered Greece, with oriental characteristics that rendered her a pale shadow of her former glory.*⁶

4. NARRATORS' MENTALITY IN *THE GIAOUR*

Appearing following the *Advertisement*, the first unknown narrator seems of Christian mentality, as through the lines 1-167 is very accusatory to the Ottomans who now rule the region. “*So curst the tyrants that destroy!*”(67) , the lines which made critics point finger to Byron as speaking his critical mind through the first narrator. The first narrator gives plenty of evidence about his supporting side by lamenting the death of unknown person in “*the Athenian grave*” with the words: “*When shall such hero live again?*”(6). These glorifying words remind us of Mark Antony’s praising Julius Caesar “*Here was a Caesar! When comes such another?*”(3.2.256). Giving the Athenian hero the appreciation of roman Caesar.

---

⁵ Roderick Cavaliero, *ibid*, p. 84

⁶ Roderick Cavaliero, *ibid*, p. 84

The first narrator traces the path used by Byron in *Childe Harold's Pilgrimage* where he focuses on Greek faith under the Ottoman rule and its destroyed future. We will hereby give a list of similarities between the description of Greece in *The Childe Harold's Pilgrimage* and *The Giaour*.

<i>Childe Harold's Pilgrimage</i>	<i>The Giaour, A Fragment of a Turkish Tale</i>
<i>Ere Greece and Grecian arts by barbarous hands were quelled. (Canto I, XCIII)</i>	<i>It is Greece, but living Greece no more! (91)</i>
<i>Cold is the heart, fair Greece, that looks on thee, Nor feels as lovers o'er the dust they loved; Dull is the eye that will not weep to see Thy walls defaced, thy mouldering shrines removed (Canto II, XV)</i>	<i>Thy soul, till from itself it fell; Yes ! Self-abasement paved the way To villain-bonds and despot sway. (139-141)</i>
<i>Fair Greece! sad relic of departed worth! Immortal, though no more; though fallen, great! Who now shall lead thy scattered children forth, And long accustomed bondage uncreate? (Canto II, LXXIII)</i>	<i>Arise, and make again your own; Snatch from ashes of your sires The embers of their former fires; (115-117)</i>
<i>Greece! change thy lords, thy state is still the same; Thy glorious day is o'er, but not thy years of shame. (Canto II, LXXVI)</i>	<i>...can it be, That this is all remains of thee? (107)</i>
<i>Ancient of days! august Athena! where, Where are thy men of might, thy grand in soul?(Canto II, II)</i>	<i>Thy heroes, though the general doom Hath swept the column from their tomb, A mightier monument command, The mountains of their native land ! There points thy Muse to stranger's eye The graves of those that cannot die ! (130-135)</i>

The reader familiar with Byron's affiliation with Greece, going as far as attending the war for its independence, as well as reading his *Childe Harold's Pilgrimage*, after reading the first narrator's part will get the impression "here he comes again", as he continues with the same elegiac tone for Greece and accusations of the Ottoman culture.

Nonetheless, just like always, Byron, pulls out the ace up his sleeves and takes a "volta", turning to something new for his readers. Starting from the line 168, Byron distances from the

description of Greece and unexpectedly starts a love story. Critics as well accept the fact that the poem continues with less, though, not none existent animosity towards the region mentality. Moreover, it is commented of his resemblance to Oriental poets, in his description of beauty and usage of character names. “*The Giaour*, with emphasis on one figurative device, which exposes the aesthetic and thematic veneer of the tale and proves, if anything, that Byron’s use of Oriental matter is quite similar to that of Oriental poets.”⁷

The second narrator is a local fisherman with the lengthiest narration. This section contains Byron’s generous usage of the Ottoman vocabulary which gives more vivid imagery of the scenery. By giving the main narration to the fisherman, Byron created space for description of a Balkan mentality he encountered. Through fisherman’s stance we are revealed the mentality of the locals as the fisherman is evidently “an Osmanlie”.

Byron uses the fisherman to convey the atmosphere prevailing in the region during the month of Ramadan, respectively the end of the Ramadan and coming of Bairam, as the sacred month and the biggest feast of Islam religion, with the aim to enforce the Ottoman influence. As much as Byron could not withhold himself from revealing his western mentality in some occasions, to that extent the fisherman demonstrates his Muslim mentality through commenting of the situation. Having the longest narration, the fisherman gives us detailed description in non-chronological order, without any reserves in offering his own criticism.

The fisherman’s religious affiliation is revealed in the usage of the name the Giaour. The word itself carries a sense of resentment of the person and his race, as a non-Muslim. Not stopping only with this word, the fisherman utters some lines in terms of resentment.

*And though to-morrow's tempest lower,
'Tis calmer than thy heart, young Giaour !
I know thee not, I loathe thy race.
But in thy lineaments I trace
What Time shall strengthen, not efface (191-195)*

*Right well I view and deem thee one
Whom Othman's sons should slay or shun. (200-201)
Though like a demon of the night
He pass'd, and vanish'd from my sight, (204-205)*

By using this presentation, Byron tries to equalize his occasional criticism of the eastern culture to the Orientals’ prejudice and intolerance towards non-Muslims. Having the non-chronological order, the fisherman uses his Muslim mentality and gives the description of Hassan’s wrecked serai (palace), which now became a shelter of spiders, bats, owls and wild-

---

⁷ Naji Oueijan, *Byron, D’Herbelot, and Oriental Culture*, Notre Dame University Lebanon, 2006, p.16

dogs, stressing that it is the curse for Hassan's sin yet still emphasizing, the guilt of the Giaour, since "*his turban was cleft by the infidel's sabre !*" (353)

Peculiar as it is from the decayed palace, the fisherman turns to the description of Hassan, the emir⁸, and his crew and their greetings with "*salam*" as a Muslim's typical salute. While using the fisherman's praising of Hassan as a person who killed a lot of rebel Arnauts, Byron insinuates on Hassan's cruelty in the case of slightest disobedience. The fisherman continues the description of the developments and Hassan's carrying a weight which is thrown into the sea. He uses a gloomy tone in the lines describing the loss of a life by "*man's caprice*", alluding that the weight thrown among the fierce waves is Leila's body; the "*lovely toy*", "*being caught*" in her infidelity.

Fisherman's description of Leila's beauty and grace does not aloof him from his rooted mentality. Leila did have the gaze of a *Gazelle*, however, her wrongdoing must be punished and as a Muslim, the fisherman is not moved nor shocked by this kind of punishment.

Too well he trusted to the slave

Whose treachery deserved a grave (463-464)

This coldness of the heart coming from Hassan along with the fisherman as two men of Muslim faith reveals Byron's bias in portraying Turks as cruel. Thus, Cavaliero criticizes Byron, "*As there is no Koranic authority for the drowning of unfaithful wives or concubines the whole episode may be more typical of his (Byron's) prejudice than fact.*"⁹

In an attempt to justify the Giaour's deed, Byron gives him a few lines (682-695) after the bloody act. Describing his wrath and pride for his revenging Leila's death, the Giaour uses the word "*Paynim*" holding the meaning of pagan, non-Christian which express equal resentment to opposite religion as in the word "*Giaour*" coming by a Muslim. This choice of the word for a moment rescues Byron from the accusation of having western preferences. Moreover, Giaour's confession of the deed being executed as a result of his wrath gives him relentless features not different from Hassan's and the mixed feelings of pleasure and regret.

In the description of Hassan's death by the Giaour's hand, Byron puts out his thorough knowledge of Muslim religious rites. Thus, he with the opulent use of Turkish vocabulary narrates Hassan's praying the Prophet Mouhammed and Allah in the moments of his death. The Giaour's crime is proved with Hassan's bloody caftan and calpac¹⁰ brought to his grieving mother. Incorporation of the mother figure shows Byron's acquaintance with the Islamic religion as one which promotes the respect to parents above everything.¹¹

---

⁸ Historical Muslim name for commander of chief of army

⁹ Naji Oueijan, *Byron, D'Herbelot, and Oriental Culture*, Notre Dame University Lebanon, 2006, p.46

¹⁰ *Caftan*-a coat made of velvet, ornamented with golden buttons and patterns; *Calpac*-a cap worn by ottomans made of sheepskin.

¹¹ The mention of servitude to parents follows immediately after servitude to God. This is repeated throughout the Qur'an. "Your Lord has decreed that you worship none but Him and that you be kind to parents. Whether one or both

Within Hassan's fall, Byron, combines the rites of Muslim religion such as the reading of the *Koran* verses that mourn the death of a true *Osmanlie* who will now dwell in paradise among *Houris*,¹² while the Giaour will "wander round lost Eblis'¹³ throne". Using visual imagery in the portrayal of Hassan's murder and the grief his death brought, makes the reader think of the true "offender" in this story, leaving the fisherman with hope that the Giaour will be punished one day, if not by mankind than by the God. Devastated with Hassan's death, the fisherman ends his narration with the curse launched upon the Giaour.

The third narrator opens the second part of the tale which takes part years from the murder. The third narrator is a monk. Being of a Christian religion gives some expectation that the Giaour found a person of his race and now he will be protected with favoring lines. Monk's Christian mentality does not help him in acquitting. Nevertheless, the monk exhibits the same mindset as the fisherman. We believe that the similarity in the religious principals and the influence of the regional mentality brought the fisherman and the monk to the same page.

The monk gives his reasons for disapproving the Giaour's stay in his monastery. He does not accept the Giaour as one of his race since he did not practice moral principles of Christianity, the confession and praying among other suspicious deeds.

*And here it soothes him to abide
For some dark deed he will not name.
But never at our vesper prayer,
Nor e'er before confession chair
Kneels he, nor recks he ...
But broods within his cell alone,
His faith and race alike unknown.
... Yet seems he not of Othman race,
But only Christian in his face:
I'd judge him some stray renegade,
Repentant of the change he made, (806-821)*

Monk is indignant with the Giaour's demeanor. The Giaour's displaying a typical Byronic hero's behavior makes him not pray for forgiveness, yet he withers in despair. "The Byronic hero may be a Christian, but he is also a foreigner, not only to England and the West, but also to

---

of them attain old age in your life, say not to them a word of contempt, nor repel them, but address them in terms of honor. And out of kindness, lower to them the wing of humility and say, "My Lord! Bestow on them Your Mercy even as they cherished me in childhood." [Noble Quran 17:23-24] ; Ansar Al-Adl, What does Islam say about "mothers"? <http://www.islamswomen.com>

¹² According to Muslim religion, *Houris* are the most beautiful maidens serving men in heaven

¹³ *Eblis*-devil in Muslim religion who was cast away by God for disobedience

ordinary piety and worship."¹⁴ Furthermore, Monk is in dismay for keeping unredeemed Giaour in their monastery which might cause the God's wrath upon them.

Hear the prayer, but utter none (900)
But wears our garb in all beside;
And, not from piety but pride, (909-910)

Monk's doubts on the Giaour's origin and intentions continue until the Giaour decides to confess. The Giaour starts his lines as the fourth narrator, in envying the monk for his sinless life and days in peace and prayer. Accepting his wrongdoing validates the fisherman's words and rightness of his cursing. The Giaour speaks for 350 lines, repeating the story we are already introduced to, using his side of the development. He further tells of his life of woe and expresses the desire to rest which would not seem like a rest as his heart is sorrowful. He confesses his love which was proved in blood

I loved her, Friar! nay, adored ---
But these are words that all can use ---
I proved it more in deed than word;
There's blood upon that dinted sword,
A stain its steel can never lose:
'T was shed for her, who died for me, (1037-1042)

The Giaour asks the monk not to count his sin of killing Hassan, as Hassan was hostile to monk's faith. Byron once again incorporates the word *Paynim* which proves the Giaour's religious intolerance towards Muslim pasha more than the monk as the representative of Christianity. The Giaour simultaneously shows his acquaintance with the Islamic religion. As Christian religion promotes the belief that a man killed while praying will go straight to heaven, similarly, the Giaour tells that according to Islam, Hassan's death is not a punishment for him, since a Muslim killed by a "gavur/infidel" will go to Turkish heaven and be served by *Houris*. He further tells of Hassan's cry to *Allah* and *Mahomet* and the death which did not hurt him more than the Giaour's living state.

On the other side, the Giaour expresses his regret of Leila's love knowing that this brought her death. Nonetheless, he does not stray from expressing the awareness that Leila's infidelity is punishable though sweet for him. He accepts the fact that in the case of adultery, his punishment for Leila would not be different from Hassan's condemning her for death, the point which shows

---

¹⁴ Mohammed Sharafuddin, *Islam and Romantic Orientalism: Literary Encounters with the Orient*, I.B. Tauris & Co Ltd, London, 1994, p. 226

the similarity between these two polarized men whose religions have coexisted for centuries thus must have influenced each other in mentality.

Yet did he but what I had done

Had she been false to more than one. (1070-1071)

The Giaour expresses their polarity as people of Hassan's race cannot love due to their cold blood, the lines which we oppose as Turkish men are not known for the coldness of their blood in male/female relationships but rather passionate yet in lack of romanticism in courtship. The Giaour elevates his love with the strength of Etna eruption and equalizes it to the loving heart of a non-Muslim man. He laments Leila's not having an earthly grave which he could have share with her. Notwithstanding all the troubles, the Giaour considers Love as granted by *Alla*, which is a thought-provoking choice of word coming by Byron, merged in Giaour's narration as a part of his belief.

The Giaour closes his confession with the indifference towards the Christianity as a religion since he does not seek for forgiveness nor place in paradise, as he considers himself not worthy of a cross on his grave.

Byron closes the tale with the lines uttered by the first narrator who reappears yet is neither protective nor complementary to the Giaour as a non-Muslim. This stance exhibited by the first narrator shows his withdrawal from the role of a protector of Christian world and turns him into impartial observer of different mindsets and customs.

It is this closure that beside all our doubts to his stance makes Sharafuddin as a promoter of Byron, to think of him as a man with sympathy to the East and the one who "wished Islam to be perceptible."¹⁵ Continuing that Byron was "general liberal who hated tyranny and believed in national independence, he took delight in racial, social, cultural and religious variety and otherness."¹⁶ Nor we agree with Ziauddin Sardar's stance that Turkish Tales are "poems of the gratuitous violence, irrational vengeance, and cold-hearted barbarity of the Turks"¹⁷

5. CONCLUSION

The Giaour is the first of the *Turkish Tales* which takes attentions of the reader with its structure. It is written with multiple, respectfully four narrators who do not follow the chronological description of the story. Depending of the taste of the reader, plentitude of the narrators and consequently the viewpoints might have made some of them enjoy the knowledge of the variety of cultures, or made them feel confused from the incoherence.

---

¹⁵ Mohammed Sharafuddin, *ibid.* p. 243

¹⁶ Mohammed Sharafuddin, *ibid.* p. 243

¹⁷ Alan Richardson, "Byron's *The Giaour*, Teaching Orientalism in the Wake of September 11", *Interrogating Orientalism: Contextual Approaches and Pedagogical Practices*, ed. Diane Long Hoeveler, Jeffrey Cass, Ohio State University Press, Columbus, 2006, p.222

In the opening lines of the tale told by the first unknown narrator, Byron's preference of Greece is obvious as he elevates the unknown Athenian soldier in his grave and laments the glorious past of Greece. The portrayal of Greece used in *the Giaour* show the similarity of its glorification in Byron's previous work *The Childe Harold's Pilgrimage*.

With the second narrator, the fisherman, Byron most lengthily and vividly displays the mentality of the Ottomans. The fisherman creates a vivid imagery of the atmosphere as well as the mindset of the region. Usage of the Turkish vocabulary throughout his narration makes the fisherman impeccable representative of his culture. The fisherman tells of Hassan pasha's fall, the decay of his palace and the sorrow of Hassan's mother. Upon his description of Leila's death the fisherman does not reveal any emotions of shock insinuating that this punishment for an infidelity is expected by his mentality.

Incorporation of the monk as the third narrator raises some hope in readers' mind to bring some protection for the Giaour. However, monk does not help the Giaour in purifying his deed yet his reluctance and criticism of the Giaour proves the similarity of mentality of Balkan residents, regardless the religion.

With the fourth narration, Byron gives the Giaour voice which he uses for confession and depiction of his feelings but not for asking for the forgiveness. The Giaour's awareness of his wrongdoing validates the fisherman's judgmental comments.

As for Byron and his stance, we believe in his intention of displaying the variety of mentality and culture in this world full of diversity. Nevertheless the tale seems to carry a dosage of ridicule of the harshness of the Turkish punishments. By presenting Leila as one of Hassan's wives, Byron alludes to the lack of intimacy between Hassan and Leila, thus Leila being pushed to quest for love and care, piling up the guilt upon Hassan as insentient. In an attempt to create a sense of objective storyteller, he mentions the immorality of the Giaour's affair yet he purifies the act by justifying it with depth of love Leila and the Giaour felt. This purification reveals his status of a western observer of the eastern culture.

JOURNAL OF AWARENESS

REFERENCES

- BYRON, Lord George Gordon, *The Giaour, A fragment of a Turkish Tale*, John Murray, London, 1813.
- CAVALIERO, Roderick, *Ottomania, The Romantics and the Myth of the Islamic Orient*, L.B. Tauris, London, 2010
- COCHRAN, Peter, *Byron and Orientalism*, Cambridge Scholars Press, Newcastle 2006.
- COCHRAN, Peter, *The Giaour*, International Byron Conference, Charles University Prague, Prague 2000
- MARANDI, Seyed Mohammed “Byron’s Infidel and the Muslim Fisherman”, *Keats-Shelley Review No. 20*, 2006
- OUEIJAN, Naji, *Byron, D’Herbelot, and Oriental Culture*, Notre Dame University Lebanon, 2006.
- SHARAFUDDIN, Mohammed, *Islam and Romantic Orientalism: Literary Encounters with the Orient*, I.B. Tauris& Co Ltd, London, 1994.

SERAMİKÇİLERİN MESLEK HASTALIKLARI RİSKLERİ

M. Fatih KARAGÜL

(Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi)

ÖZET

Neolitik dönemden beri üretilen seramik, geçmişten günümüze dek pek çok yeni ve farklı alanda kendisine yer bularak, fark ettirmeden günlük yaşantımızda dâhil olmuştur. Böylece seramik olarak adlandırdığımız ürün gurubu yaşantımızda çok geniş bir alana yayılmıştır. Seramik kullanımı, farkında olmadığımız bir zorunluluktur da. Bu zorunluluk ise modern yaşamın getirdiği ve yeni ihtiyaçlara cevap verebilmek için geliştirilen yeni teknolojilerin sonuçlarından biridir.

Kullanmakta olduğumuz katıksız seramik malzeme ve ürünlerin yanı sıra, kompozit seramik ürünleri ve seramik kökenli olan ve farklı sanayilerde kullanılan maddeleri alt alta yazıp listelemeye kalktığımızda, oluşacak liste oldukça hayret uyandırıcıdır. Özellikle bir seramik hammaddesi olan bor; sektörde çok özel bir yere sahip olup, kullanımına dâhil olduğu ürünler ile pek çok hammaddeyi geride bırakmaktadır. Tabi ki seramik üretiminin tüm süreci tehlikeli ve seramik üretiminde kullanılan hammaddelerin tümünün de sağlığa zararlı olduğu söylenemez. Ancak bu yazıda, riskli maddeler, çok bilindik riskler, bunların vücuda alınış yöntemleri ile oluşturdukları tehlikeler hakkında genel bilgiler verilerek farkındalık oluşturmak, bunlardan korunmak için nelere dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Seramik, meslek hastalığı, kuvars, silikozis, ağır metal, zehirlenme

THE RISKS OF OCCUPATIONAL DISEASES CERAMICISTS

ABSTRACT

Ceramics produced since neolithic age, from the past to the present by finding a place in many new and different areas, have been included in our daily lives without notice. Thus,

the products referred to in the ceramic group is spread over a wide area in our lives. The use of ceramics, are not aware of it is a necessity. This obligation to respond to the new needs of modern living and is one of the consequences of new technologies developed.

Pure ceramic materials and products that we use, as well as ceramic products and ceramic-based composites and also, when we tried to list ingredients used in different industries, the result is quite interesting to occur. In particular, the boron as a ceramic raw material, has a very special place in the sector. Boron is involved in the use of raw materials leaves behind many products. Of course, the entire process of ceramic production in dangerous and hazardous to health can not say that all of the raw materials used in the production of ceramics. However, in this article, risky materials, a very well-known risks of receiving into the body of these methods will be given general information about the dangers what they create. What should be careful to avoid these risks will be discussed.

Key Words: Ceramic, occupational disease, quartz, silicosis, heavy metal, poisoning

1.GİRİŞ

Seramiğin özünü oluşturan toprak her ne kadar verici olsa da, bir o kadar da almasını bilir insanoğlundan. Yapılan gözlemlerden, eğitimsiz küçük seramik üreticilerinin büyük çoğunluğunun risklerden haberdar olmadığı ya da tehlikelerin önemsenmediği tespit edilmiştir. Sanayide seramik kökenli malzemelerle üretim yapan ve özellikle üniversitelerin seramikle ilgili bölümlerinde eğitim alan öğrencilerin ve sektörel KOBİ çalışanlarının sağlıklı bir ortamda üretim faaliyetlerini gerçekleştirmeleri adına bu konunun ciddiyle önemsenmesi gerekmektedir. Çalışanların sağlıklı bir şekilde çalışarak verimliliklerinin artması, çalıştıkları ortamın sağlıklı oluşuyla bağlantılıdır. Bu konuda farkındalık oluşturmak, meslek hastalıklarına maruz kalma ihtimalinin ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilecektir.

2. ETKİ MEKANİZMALARI

Seramik sektöründe kullanılan zararlı maddelerin vücuda alınış yöntemleri çeşitlidir. Bunların etki mekanizmaları aşağıda listelenmiştir.

- ❖ Solunan tozlar
- ❖ Solunan gazlar
- ❖ Solunan buharlar
- ❖ Yutulan tozlar
- ❖ Yutulan sıvılar
- ❖ Tahriş edici sıvılar
- ❖ Ciltten emilen maddeler
- ❖ Açık yaralardan giren maddeler

Özellikle kapalı atölye ortamında çalışanlar, solunan tozlar ve gazlar, ciltten emilen ve açık yaralardan giren maddeler yönünden en riskli grupta yer almaktadır. Kapalı ortamda çalışma zorunluluğu varsa, mutlaka uygun havalandırma sağlanmalı ve korunma yöntemleri

uygulanmalıdır. Belirtilen etki mekanizmalarına göre oluşabilecek meslek hastalıkları ise beş ana grupta sınıflandırılabilir:

1. Fiziksel nedenli meslek hastalıkları: Radyoaktif etkisi olabilecek çalışma ortamlarına bağlı olarak gelişir. Seramik sektöründe rastlanan rahatsızlıklar bu grupta görülmemektedir.

2. Kimyasal nedenli meslek hastalıkları: Toz, gaz ve metal zehirlenmesi rahatsızlıkları, çalışma ortamlarına bağlı olarak gelişir.

3. Tozlarla meydana gelen meslek hastalıkları: Doğrudan solunum sistemini etkileyen tozlu çalışma ortamlarına bağlı olarak gelişir.

4. Biyolojik nedenli meslek hastalıkları: Tetanos

5. Ergonomik nedenli meslek hastalıkları: Çalışma sırasında sağlığa uygun olmayan duruş ve çalışma şekilleri, ağırlık kaldırma ve taşıma, hızlı çalışma temposu gibi faktörler de bazı sağlık sorunlarının nedeni olabilir (URL-1:2013). Bunların en başında omurga rahatsızlıkları gelmektedir.

Görüldüğü üzere kimyasal nedenli, tozlarla meydana gelen ve ergonomik nedenli hastalıklar, seramik sektörü çalışanları için tehlike arz etmektedir.

3. ETKENLER

Seramik kuvars olmadan olmaz. İster sanatsal amaçlı üretimi olsun ister endüstriyel amaçlı, içinde kil ve kaolin bulduran her türlü kompozisyonda, kuvars mutlaka olacaktır. Gözümüzün önüne öyle bembeyaz saf halde kuvars gelmemelidir. Kuvars¹ kil ve kaolinin formülünde yer alır. Kilin kimyasal analizinde % 55-66 oranında, kaolinin kimyasal analizinde % 60-69 arasında değerlerde kuvars bulunabilmektedir.

Tablo 1: Kaolenin (KG) kimyasal analizi

SiO ₂	(%)	69,00 ± 1,00
Al ₂ O ₃	(%)	21,00 ± 1,00
Fe ₂ O ₃	(%)	Max. 0,50
TiO ₂	(%)	Max. 0,80
CaO	(%)	Max. 0,20
MgO	(%)	Max. 0,20
K ₂ O	(%)	Max. 0,20
Na ₂ O	(%)	Max. 0,20
SO ₃	(%)	1,00 ± 0,20

¹ SiO₂: Silika

Cr ₂ O ₃	(%)	<100 ppm
LoI	(%)	8,50 ± 0,50
Tane dağılımı (mm)		<100 mm

URL-2:2013

Tablo 2: Süzölmüş kilin (ESB AN) kimyasal analizi

SiO ₂	(%)	66,00 ± 1,00
Al ₂ O ₃	(%)	21,00 ± 1,00
Fe ₂ O ₃	(%)	1,20 ± 0,10
TiO ₂	(%)	0,80 ± 0,10
CaO	(%)	0,40 ± 0,10
MgO	(%)	0,60 ± 0,10
Na ₂ O	(%)	0,20 ± 0,10
K ₂ O	(%)	1,80 ± 0,20
LoI	(%)	8,00 ± 1,00

URL-3:2013

Havalandırmasız çalışma ortamındaki kuvarslı havayı, küçük hediyelik eşya üreticileri, devasa fabrikalarda çalışan mühendisler, üniversitedeki profesör ve öğrenciler hatta hiç bir şeyden haberi olmayan kat temizlikçisi dahi solur. Bu durum mekânların düzenli olarak su ile temizlenmediği ve yeterli havalandırılmanın sağlanmadığı her an sürer gider. Risk gurubu yalnızca seramikçilerle de sınırlandırılmamalıdır. İş kolu olarak seramik hammaddeleri ve donanımlarının üreticilerini, çimento ve boya üreticilerini, cam sanayisi çalışanlarını da, bu kategoride değerlendirmek doğru olacaktır.

Çalışma hayatında maruz kalınabilecek riskli malzemeler ve hammaddelerin bazıları sırlarda berilyum ve bileşikleri, çinko, baca gazında dioksin (URL-4: 2013), sırlarda kurşun, bileşikleri ve tuzları, kromatlar, krom ve bileşikleri, kobalt ve bileşikleri fosfor ve bileşikleri, nikel bileşikleri ve tuzları, kadmiyum ve bileşikleri, nitrat, nitrit ve bileşikleri, baca gazında sülfürik asit, karbon monoksit, klor buharı, çamur ve sırlarda kil, kuvars ve kuvars içeren reçeteler, bileşimler kaolin ve feldspatlar, mangan ve bileşikleri, talyum ve bileşikleri, titanyum, vanadyum ve bileşikleri olarak sıralanabilir.

Bu hammadde ve kimyasalların bir kısmı ile seramikle uğraşanlar her gün yüz yüze olduğu gibi, bazıları ise sektörel anlamda özel malzemeler olup, üretim alanına göre nadiren ya da hiç karşılaşmayacak malzemelerdir. Periyodik tablodaki 105 elementin 80 tanesini metaller oluşturur. 30 civarında metalin insan sağlığı üzerinde zehirleyici etkisi olduğu bilinmektedir. Seramik sektörü için risk oluşturacak en önemli kimyasal kurşun ve kuvarstır.

Bu maddelerle karşılaşma ve maruz kalma kolaylığı nedeniyle, bu çalışmada özellikle bu iki madde üzerinde durulmaktadır.

3.1. Kurşun

M.Ö.460-370 tarihlerinde yaşamış olan Hipoccrates kurşun zehirlenmesinin başlıca belirtilerine, yüz yıllar öncesinde değinmiştir (Berk, vd. 2011:12). Kurşun kullanımına bağlı olarak yaşanabilecek zehirlenmeler çok dikkat çekicidir. Kurşun monoksit², kurşun tetraoksit³, kurşun karbonat⁴, kurşun silikat⁵, kurşun sülfür⁶, kurşun kromat⁷ seramikçiler için tehlikeli kurşun bileşikleridir. Bunlar çok fazla çevre kirliliği de yapmaktadır. Kurşun vücutta kırmızı kan hücrelerine bağlanarak taşınır ve vücutta depolanır. En çok da kemiklerde ve yumuşak dokularla, parankimal organlarda birikir. İdrar yolu ile bir miktar kurşun vücuttan atılabilmektedir. Az miktarlara ter, dışkı, regl ve emzirme ile vücuttan atılır. Saç ve tırnak keserek de vücuttan kurşun atmış oluruz.

Kurşunun vücuda en önemli giriş yolu ciltteki açıklıklar ve solumadır. Ayrıca kurşun buhar ve duman yoluyla da vücuda alınıp, akciğerler aracılığıyla kana karışır. Deri ve temas yoluyla, yiyecek, içecek, anne sütü, ilaç ve kozmetiklerle de vücuda kurşun alınır. Havadan benzin ile atılan kurşunu soluruz. Günümüzde her ne kadar kurşun kullanımının önüne geçilmeye çalışılsa da bu tam olarak başarılabilmiş değildir. Seramikçiler için kurşun zehirlenmesi bakımından önemli olan nokta 500-600 C^o üzerindeki sıcaklıklarda kurşunun buharlaşmaya başlamasıdır. Bu buhar içinde bulunan mikron düzeyinde erimiş kurşun partikülleri, solunum yoluyla vücuda girerler. Daha az miktarda kurşun ise sindirim kanalından alınır. Kandaki düzeyi 150 µg/dl üzerindeki değerler öldürücü olabilmektedir (URL-5: 2013).

İstanbul Meslek Hastalıkları Hastanesinde yapılan bir araştırma ve tedavi sürecinde, yalnızca tek bir seramik fabrikası çalışanlarından 1982 ve 1983 yıllarında toplam 39 çalışanın kurşun zehirlenmesine maruz kaldığı saptanmıştır. Kurşun zehirlenmesinde öznel şikâyetler olması zorunlu değildir. Ağızda metalik tat, bulantı, baş ağrısı, şiddetli karın ağrısı, kas ve eklem ağrıları, solunum durması, kabızlık, halsizlik, iştahsızlık, zayıflama, sinirlilik, kadınlarda düzensiz regl ve düşüklükler, erkeklerde kısırlık, zehirlenmeler sıklıkla görülür. Kadınlarda kurşun zehirlenmesine yatkınlığı erkeklerden daha fazladır. Zehirlenmeye maruz kalanlarda nadiren felç, karaciğer bozuklukları, polinöropati, psikolojik sapma, hipokrom anemi, karsinoma⁸, kalıcı böbrek bozuklukları ve yetmezlikleri rahatsızlık olarak yaşanmaktadır. Kurşun zehirlenmesine maruz kalmamak için kişisel koruyucu yöntemler kullanmak, kurşunsuz sofraya eşyaları kullanmak, el hijyenine dikkat etmek ve işyerinin de koruyucu tedbirlerinin alınması, periyodik muayene ve testlerin yapılması yeterli olacaktır (Yeşilleyen vd. 1996:75-80).

² PbO: Mürdesenk

³ Pb₃O₄:Sülyen

⁴ PbCO₃:Üstübeç

⁵ PbSiO₃

⁶ PbS

⁷ PbCrO₄

⁸ Karsinoma: Epitel doku kanseri

3.2. Kuvars

Kuvars doğrudan solunum yollarını etkileyen, seramik sektöründe yaygın olarak kullanılan bir hammaddedir. Silikozis (silikoz) hastalığına neden olur. Saf olarak kullanılabilirdiği gibi, pek çok maddenin yapısında da yer alarak, dolaylı yoldan kullanılabilir. Kuvarsın dolaylı yoldan etkisinin daha tehlikeli olduğu yapılan gözlemlerle saptanmıştır. Laboratuvar ya da depo ortamları dışında, seramik üretiminde kuvars doğrudan ya da saf halde kullanılmaz. Atölye ortamında çalışanların kullanmış oldukları seramik çamurlarında yer alan kuvars, ortam temizliğine dikkat edilmediği sürece risk oluşturur. Kapalı mekânların havalandırmasız oluşu, her gün düzenli temizlik yapılmaması riski daha da artırır. Temizlik yapıldığı zaman, birikmiş tozlar zeminden havalandırmamalı, mümkünse vakumlu temizleyiciler ya da bol su ile temizlenerek, risk yok edilmelidir. Şekillendirme ya da rötuş (tefsiye) artığı olarak oluşan seramik tozu, kimi zaman çalışma ortamında gıda maddelerinin tüketilmesiyle de vücuda girebilmektedir. Gözle görülemeyecek incelikteki toz partiküllerinin hafif bir hava akımıyla kolaylıkla havalanabileceğini, gıda maddeleri veya solunum ile vücudumuza alınabileceğine önemle dikkat ederek, bu durumdan korunmak için tedbir alınması gerekmektedir.

Solunabilir, kristal yapıda silika tozu, kristalin kuvars türevleri, kuvars, kristobalit ve tridimit kristalin silika olarak adlandırılır. Serbest kristalin silika içeren solunabilir toz silikojenik etkilere sahiptir. Toz vücuda solunum yoluyla alınmaktadır. Kuvars tozu akciğerde yapısal ve fonksiyonel değişikliklere neden olur. Pratikte, akciğer tüberkülozu dışında Kronik Spesifik Olmayan Solunumsal Sendrom (CURS) ve geç evrelerde kronik kor pulmonale⁹ kuvars tozu akciğerinin en önemli sekelleridir. Silikozlu hastalarda semptom üçlüsü- nefes darlığı, öksürük ve balgam çıkarma genel olarak CURS ciddiyeti ile belirlenir. Nadir olgularda ciddi ilerlemiş silikoz, restriktif ventilasyon bozuklukları nedeniyle nefes darlığı ve kronik kor pulmonaleye neden olabilir. Silikoz gelişmeden önceki silikojenik toz maruziyetinin süresi 15 yıl veya daha fazladır. Ayrıca yalnızca birkaç yıllık maruziyetten sonra ortaya çıkan akut silikoz olguları da vardır. Berk, Önal ve Güven (2011:45-47) silikoz ile eş zamanlı gelişen akciğer tüberkülozunun genelde silikoza eşlik etmeyen tüberkülozdan farklı olarak daha ciddi ve tedaviye daha dirençli olduğunu bildirir.

Yapılan bir habere göre, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ise silikozisi meslek hastalığı olarak tanımlamakta ve silikozis hastalarından katılım payı alınmamasını öngörmektedir. Kanun teklifi, silikozis hastalığından dolayı işgücü kaybına uğrayan vatandaşların 6111 sayılı yasayla sosyal güvenceye kavuşturulmasını, geçici iş göremezlik ödeneği ya da sürekli iş göremezlik geliri bağlanmasını öngörmektedir. (URL-6: 2013)

3.3. Diğerleri

Krom farklı türde iki kansere (Pulmoner karsinoma, gastrointestinal karsinoma) neden olabilmektedir. Hayvanlar üzerinde yapılan deneylerde kadmiyumun sarkoma¹⁰ ve teratoma¹¹, kobaltın sarkoma, kromun sarkoma ve karsinoma, demirin sarkoma, nikelin sarkomai karsinoma, kuşunun karsinoma, titanyumun sarkoma, çinkonun karsinoma ve tetratoma

⁹ Akciğere giden kan damarlarında basınç artması.

¹⁰ Sarkoma: Kemik ve yumuşak doku kanseri.

¹¹ Tetratoma: Rahimde gelişen bir tümör türü.

tümörleri oluşturduğu saptanmıştır. Aşağıdaki listede seramik sektöründe kullanılabilen hammaddelerinin büyük bir kısmının risk oluşturduğu görülür.

Alüminyum oksit: Aminososis, kronik bronşit.

Asbest: Akciğer kanseri. solunum sistemini etkiler.

Bakır: Akciğer, beyin, cilt, gözler ve mukozada harabiyet.

Baryum karbonat: İç kanama, cilt rahatsızlıkları oluşturur.

Boraks: Astım, cilt rahatsızlıkları, ishal.

Çinko: Karsinoma ve tetratoma tümörleri oluşturduğu saptanmıştır.

Demir: Sarkomaya neden olur. solunum sistemini etkiler.

Feldspat: Vücut direncini düşürür.

Kadmiyum: Sarkoma, teratoma tümörleri oluşturduğu saptanmıştır. Enzim, sindirim ve solunum sistemini etkiler, zehirleyicidir.

Karbondioksit ve karbonmonoksit: Kalp ve dolaşım sistemi rahatsızlıkları.

Kaolin: Kaolinozis ve tüberkiloz.

Kobalt: Sarkomaya neden olur. Solunum sistemini etkiler. Göz ve cilt rahatsızlıkları oluşturur.

Krom: Sarkoma ve karsinoma, pulmoner karsinoma, gastrointestinal karsinomaya neden olur. Cilt rahatsızlıkları oluşturur.

Lityum: Karbonat hali kemik iliği sorunları oluşturur.

Kalay: Solunum sistemi rahatsızlıkları oluşturur.

Kükürt dioksit: Solunum yolu rahatsızlıkları oluşturur.

Magnezyum: Toz hali solunum yolu rahatsızlıkları oluşturur.

Mangan: Sinir sistemi (beyin) ve cilt rahatsızlıkları oluşturur.

Mika: Tozu solunum yolu rahatsızlıkları oluşturur.

Nikel: Karsinomaya neden olur. Cilt rahatsızlıkları oluşturur.

Platin: Astıma neden olur.

Selenyum: Karaciğer rahatsızlıklarına neden olur.

Titanyum: Sarkomaya neden olur.

Uranium: Karaciğer rahatsızlıkları neden olur.

Vanadyum: Kansızlık, solunum yolu rahatsızlıklarına neden olur (Canduran 2006:122-127). Ele alınan maddeler, risk oluşturabilen maddelerin yalnızca bir kısmıdır. Seçilen örnekler en yaygın kullanılan ve bilindik olanlardır.

4. TEDBİRLER

İster özel atölyeler olsun, ister fabrikalar ya da lise ve üniversitelerdeki seramik eğitimi veren kurumlarda, seramik üretiminin tüm sürecinde, sağlığımızı önemseyerek tam anlamıyla dikkate aldığımızı söyleyemeyiz. Kullandığımız seramik çamurunu oluşturan hammaddeler arasında, çok fazla hayati risk içeren malzeme bulunur. Riskli ortamlarda bireysel olarak çalışanların da kendi sağlıklarını düşünmedikleri, kimi zaman ihmalkâr davrandıkları bir gerçektir. Eğer kişisel olarak yeterli dikkat ve özeni göstersek bile, çevresel koşullara müdahale edip iyileştiremediğimiz noktada, elimizden fazla bir şey gelmeyecektir.

Seramikçileri ve seramik kökenli malzemelerle çalışanları tehdit eden en büyük tehlike solunum yolları rahatsızlıklarıdır. Göstereceğimiz en önemli hassasiyet, öncelikli olarak solunum yolları hastalıklarına yakalanmamak olmalıdır. Ardından metal zehirlenmeleri gelmektedir. Bunun için alabileceğimiz kişisel önlemler ise kısıtlıdır. Yapılması gerekenler öncelikli olarak şunlardır:

- ❖ Çalışılan mekân temiz tutulmalıdır.
- ❖ Temizlik için su veya vakumlu temizleyiciler kullanılmalıdır.
- ❖ Her zaman havalandırılmalı bir ortamda çalışmalıdır.
- ❖ Kurşun vb. buharına karşı havalandırma sistemleri ve çeker ocak kullanılmalı.
- ❖ Çalışma ortamında yiyecek, içecek tüketilmemelidir.
- ❖ Tozlu ortamlarda çalışırken mutlaka maske takılmalıdır.
- ❖ Sıvılarla temas halindeyken mutlaka eldiven kullanılmalıdır.
- ❖ Ciltte oluşacak yara ve kesiklikler mutlaka dezenfekte edilip antiseptiklerle temizlenmelidir.
- ❖ Ciltte kesik veya açık yara varsa, kapatılmadan çalışılmamalıdır.

Ardından ergonomik nedenli bel, boyun ve sırt rahatsızlıkları gelmektedir. Bu rahatsızlıklar ilerlediğinde omurga fitikleri oluşturabilmektedir. Bu durumdan korunmak için ağırlık kaldırırken duruş, çömelme ve kaldırma pozisyonlarına dikkat edilmeli, gereğinden fazla ağırlıkla omurga ve eklemler zorlanmamalıdır. Diğer bir risk faktörü ise tetanos hastalığı olarak belirlenebilir ki, sistemli aşılarla bu hastalıktan korunmak mümkündür. İdareci ve yöneticilerin tümü bu tür ortamlarda çalışanları önemsemeli, çalışanların sağlığını ciddiyle düşünerek gerekli tedbirlerin tümünü almalıdır.

Konuyla ilgili olarak Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü çalışan ve öğrencileri arasında yapılan 36 kişilik bir anket uygulamasında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Seramik sektöründe kullanılan tehlikeli maddeler hakkında bilgi sahibi olanlar %82 iken, bilgi sahibi olmayanlar %18 oranındadır. Ankete katılanların %27'si kurşun ve bileşiklerini ve diğer %18'si ise kuvarı, %14'ü nitrat bileşiklerini seramik sektöründeki ilk 3 tehlikeli maddelerden kabul etmektedir. Tehlikeli maddelerden korunma yöntemleri hakkında katılımcıların %76'sı bilgi sahibi iken, %24'ü bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. En temel korunma yöntemi olarak maske kullanımı %63 iken, eldiven kullanımı %46 olarak

saptanmıştır. Seramik sektöründe kullanılan tehlikeli maddelerin oluşturduğu rahatsızlıklarda, solunum yolu hastalıklarının %39'lık oranla ilk sırada yer aldığı bilindiği saptanmıştır. Ankete katılanların %76'sı havalandırılmalı ortamda çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çalışma ortamı tozlu olduğunda maske kullanım oranı %51 dir. Sıvılarla çalışırken eldiven kullanım oranı %29 dur. Silikozisin bir solunum yolu hastalığı olduğunun bilincinde olanlar %45 olarak saptanmıştır. Tetanos aşısı ile korunanlar %76 iken, korunmayanlar %24 tür. Korunanların yalnızca %54'ü 1-3 yıl öncesi bir dönemde bu aşığı almıştır. Katılımcıların %36'sı mesleki bir sağlık sorunu yaşamış iken, sağlık sorunu yaşayanların %25'i solunum yolu rahatsızlıklarına yakalanmış ve bunların da ancak %25'i tedavi edildiğini bildirmiştir.

5. SONUÇLAR

Seramik eğitimi alan öğrencilerin ve sektör çalışanlarının riskli hammaddelere karşı yeterince bilinçlendirildiği ve korunduğu söylenemez. Öğrencilerin eğitim sürecindeki tabii ki zararlı hammaddeler hakkında bilgiler verilmektedir, fakat sürekli bunların kullanılması durumunda kalındığında, nasıl bir yöntem izlenmesi gerektiği, çok daha fazla önemsenmelidir. Belirli durumlarda yalnızca maske kullanmak yeterli olmamaktadır. Tozlu olan tüm ortamlarda maske kullanımını bir zorunluluk olmalıdır. Ciltteki bir kesik veya çatlaktan, hatta tırnak diplerinden vücuda kurşun geçtiğinin bilinmesi, özellikle kurşunlu sırlarla çalışırken mutlaka eldiven kullanılması gerektiğine dikkat edilmesi gerekmektedir. Sır ya da çamur hazırlamak için hammadde depolarında kuvars, sülyen ve diğer hammaddelerle dolu ortamlarda solunum riskinin de arttığını her zaman hatırlamak gerekir. Tüm bunların ötesinde, şekillendirilmiş olan seramiğin zımparalanması bile risk oluşturmaktadır. Zımpara artığındaki tozda bulunan kuvarsın doğurabileceği sonuçlar, bu işlemin özen gösterilerek dikkatli gerçekleştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle gerçekleştirilen çalışmalar sırasında gerekli olan her türlü tedbiri alınması bir zorunluluktur. Kişisel olarak yapabileceklerimizi dışında, çalışma ortamlarında bulunan eksiklikler varsa, bunları saptayıp, iyileştirilmesi için gerekli talep ve uyarıların yapılması da gerekmektedir.

JOURNAL OF AWARENESS

KAYNAKÇA

BERK, Mehmet, ÖNAL, Buhara, GÜVEN, Rana, 2011, *Meslek Hastalıkları Rehberi*, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ankara, 12,45-47.

YEŞİLLETEN Nazif, ATEŞ Kazım, BAYKAL Yurdanul, 1996, "Seramik Fabrikası İşçilerinde Kurşun İntoksikasyonları, Son İki Yılın Değerlendirilmesi" *SSK İstanbul Meslek Hastalıkları Hastanesi, Mesleki Kurşun İntoksikasyonları, Tebliğler 1*, Süreyyapaşa, 75-80

CANDURAN, Kaan, 2006, "Seramikte Toksik Maddeler" *Seramik Türkiye*, Mart-Nisan No:14, 122-127.

URL-1:www.wellpoint.com.tr/wellpoint-makaleler/109-meslek-hastalklar-ve-tehlike-tanmlar.html (Erişim: 04.10.2013)

URL-2:www.esan.com.tr/Kaolen.aspx (Erişim: 04.10.2013)

URL-3:www.esan.com.tr/Suzulmus_Kil.aspx (Erişim: 04.10.2013)

URL-4:www.eurekalert.org/pub_releases/2007-10/uom-fci102307.php (Erişim: 04.10.2013)

URL-5:www.centro.com.tr/download/Kursun_Zehirlenmesi.pdf (Erişim: 04.10.2013)

URL-6:www.isgrehberi.com/index.php/silikozeis-hastalari-icin-kanun-teklifi/ (Erişim: 04.10.2013)